

Iliashenko S. M.

Sumy State University,
Economic-Humanistic Higher School in the City of Bielsko-Biala (Poland)

Ivanova T. E.

Sumy State University

PROBLEMS AND PROSPECTS OF INTERNET PROMOTION OF DOMESTIC ENTERPRISES

Summary

The analysis of major marketing activities used by Ukrainian companies to promote their image and products on the Internet, the popularity of online-channels and their effectiveness of use in domestic enterprises are presented in the paper. The list of the main promotion problems on the Internet faced by the company and recommendations for improvement are given in this work.

Keywords: online-channel, Internet-marketing, Internet-promotion, communication methods, website, marketing tools.

УДК 658.1+338

Калініна О. М.

Зіброва О. В.

Національний аерокосмічний університет імені М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

Досліджено теоретичні питання щодо сутності «корпорація» на базі точок зору зарубіжних та вітчизняних вчених-економістів. Представлено своє відношення до даного поняття. Наведено сутність трактування визначення «корпоративне управління», розглянута з точки зору системи з деталізацією основних складових цієї системи.

Ключові слова: корпорація, підприємство, корпоративне управління, система.

Постановка проблеми. Ефективність корпоративного управління впливає як на рівень економічного розвитку країни в цілому, так і на інвестиційний клімат окремого підприємства. Офіційні дані 2014 р. [1; 2] свідчать про досить вагомий вплив корпорацій на фінансово-економічний розвиток країни. Проте, зокрема, акціонерні товариства, як типовий вид підприємств корпоративного типу, мають значні проблеми насамперед із-за недосконалості законодавства, жорстких умов ведення бізнесу, великих накладних витрат і т. ін. Це впливає і на прозорість роботи цих підприємств [2]: так, серед 24 610 підприємств, що сформовані у вигляді акціонерного товариства, ті, що мають акції в обігу, складають більш ніж 15 500 акціонерних товариств, ще менша кількість тих, що подають звітність до НКЦПФР, – лише близько 8000 акціонерних товариств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Термін «корпоративне управління» активно переїмається з західного досвіду та впроваджується в практику вітчизняних підприємств. Це можна пояснити поширеною формою власності корпоративного типу, яку називають «корпорацією», необхідністю управління нею і постійним формуванням такої власності в Україні.

Корпорація (фр. corporation, від лат. corporari – формування в організмі) за українським законодавством – це юридична особа, що створена суб'єктами господарювання з метою регулювання своєї діяльності [3]. Зазначене недостатньо повно розкриває особливості даного поняття. Для більш точного сприйняття поняття «корпорація» необхідно дослідити сутність з різних точок зору провідних вчених-економістів.

Так, на думку І. Ансоффа «корпорація – це широко поширена в країнах з розвинутою ринковою економікою форма організації підприємницької діяльності, яка передбачає пайову власність, юридичний статус та зосередження функцій управління в руках верхнього ешелону професійних управлінців, які працюють за наймом» [4].

Деякі конкретизують категорію працівників А. Берлі, Г. Мінз у досліджуваному визначенні. Вони пропонують таке розуміння сутності поняття: «Корпорація – це велика фірма зі значною кількістю дрібних акціонерів та незначною кількістю менеджерів, що контролюють діяльність корпорації та розпоряджаються її власністю, взагалі не володіючи її акціями» [5]. Іншою точкою зору наповнене визначення Дж. Ван Хорна: «Корпорація – це знеособлене підприємство, створене законом; воно може володіти майном та брати на себе зобов'язання» [6].

Найбільш розкрито сутність «корпорації», на нашу думку, в трактуванні Г.Б. Клейнера, а саме: «Корпорація – це одна з найбільш поширених форм організації великого виробництва, заснована на спільній участі членів у діяльності організації та на обмеженій (як правило, внеском у створення або діяльність корпорації) або частістю придбаних акцій корпорації) відповідальності учасників за боргами корпорації... Передбачає часткову власність, юридичний статус і зосередження функцій управління в руках верхнього ешелону професійних управляючих-менеджерів, які працюють за наймом» [7].

З точки зору К. Макконела, С. Брю «корпорація – це юридичний суб'єкт, який отримав чартер властей штату чи федерального уряду та ві-

дособлений від індивідів, власністю яких він є» [8]. Сутність даного визначення сильно розмита, не визначено особливості щодо діяльності підприємства. Дещо конкретизують сутність дослідженого поняття вчені Е. Нікбахт, А. Гропеллі, акцентуючи увагу на відповідальності, яку зазначають власники підприємства: «Корпорація – це форма організації бізнесу, за якою товариство є юридичною особою, а його власники мають обмежену відповідальність. Корпорація за законом повністю відокремлена від її власників, що означає, що корпорація відповідає за сплату боргів, а не її власники» [9].

На думку С. Росса, «корпорація – це бізнес, заснований як окрема юридична особа, що складається з одного або більш приватних або юридичних осіб» [10]. З даної трактовки не зрозуміло відмінність корпорації і інших об'єднань, що можуть функціонувати на ринку.

Згідно з Господарським кодексом України [11], корпорацією визнається «договірне об'єднання, створене на основі поєднання виробничих, наукових і комерційних інтересів підприємств, що об'єдналися, з делегуванням ними окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожного з учасників органам управління корпорації».

Таким чином, корпорація є особливою формою організації підприємницької діяльності, що діє відповідно до Закону, особливістю якої є існуван-

ня прав власності з можливістю їх вільної передачі, що витікає з наявності корпоративних прав, а також концентрацію управлінських функцій у руках верхнього рівня власників підприємства.

Якщо розглядати поняття «корпоративне управління», то, відповідно до ст. 1 Закону [12], корпоративне управління представляє собою систему відносин, яка визначає правила та процедури прийняття рішень щодо діяльності господарського товариства та здійснення контролю, а також розподіл прав і обов'язків між органами товариства та його учасниками стосовно управління товариством. Розберемо більш детально наведені визначення.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Як вказано у філософському словникові, значення «управління» можна трактувати з трьох точок зору: управління як система, як функція, як процес [13]: 1) управління – це система, яка передбачає наявність підсистем: організації стосунків її елементів, режиму її функціонування у вигляді сукупності певних механізмів, що діють під певним контролем згідно певним нормам, розвитку за відомою програмою у напрямі до якоїсь мети; 2) управління – це функція організованих систем, що забезпечує збереження їх структури, підтримку режиму діяльності, реалізацію її програми, цілі; 3) управління – це процес впливу однієї особи на іншу відповідно до поставлених завдань та базується на всіх загальних функціях менеджменту. Тому і корпоративне управління рекомендується розглядати з різних боків.

Поняття «корпоративне управління» (corporate governance) в перекладі з англійської означає «корпоративне управління» або «корпоративний уряд» [14], уособлює в собі як управління на внутрішньому, так і на зовнішньому рівнях підприємства, та передбачає взаємодію багатьох учасників корпоративних відносин на різноманітних напрямках функціонування підприємства. Саме тому корпоративне управління (corporate governance) необхідно розглядати дещо ширше, ніж корпоративне управління усередині підприємства (corporate management), акцентуючи увагу перш за все на механізмах, що втілюють інтереси акціонерів, на управлінні специфічною об'єднаною власністю, на процесах регулювання власником руху його корпоративних прав з метою отримання прибутку у вигляді дивідендів, відшкодування витрат через отримання частки майна при його ліквідації [11, ст. 89; 15, ст. 45].

Метою статті є розгляд корпоративного управління як системи та деталізація основних складових цієї системи.

Виклад основного матеріалу. Сутність корпоративного управління у вузькому контексті виокремлюється у налагодженні діяльності менеджерів щодо управління підприємством в інтересах власників-акціонерів. У широкому контексті корпоративне управління необхідно розглядати як систему контролю діяльності підприємства, що забезпечує певний захист для врахування інтересів вітчизняних та зарубіжних інвесторів (як фінансових, так і не фінансових),

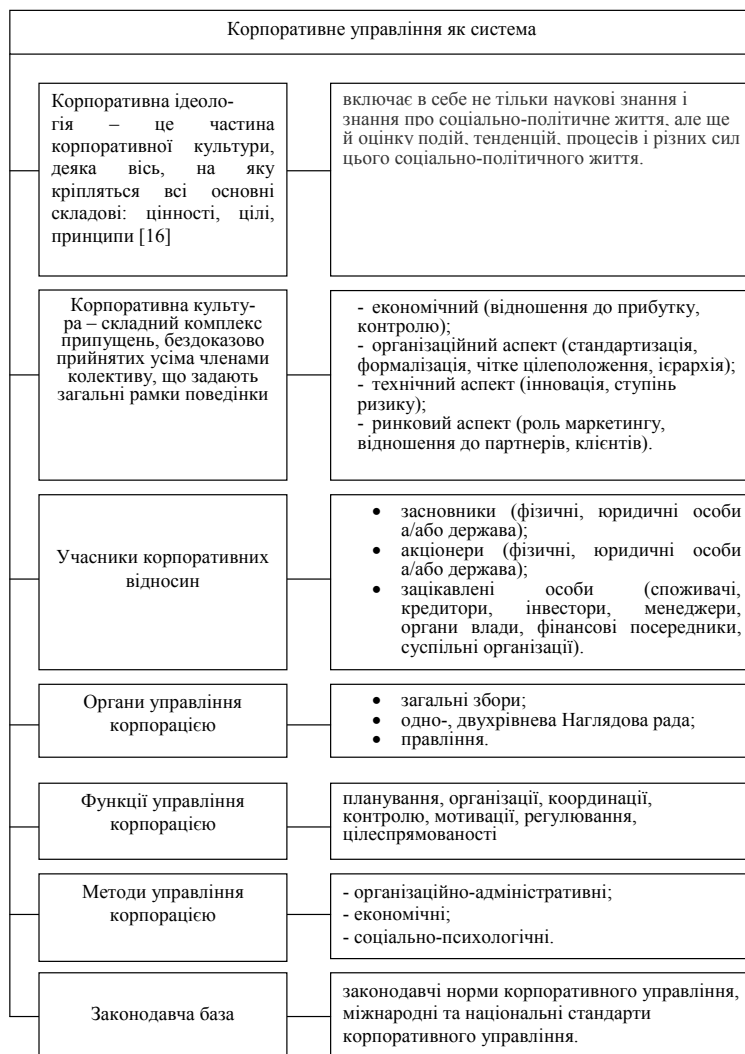

Рис. 1. Корпоративне управління як система

які здійснюють свій внесок у діяльність корпорації. Добре налагоджена система корпоративного управління є одним із факторів підвищення інвестиційної привабливості підприємства і, як результат, – може сприятливо вплинути на значний приплив капіталовкладень в розвиток фінансово-господарської діяльності підприємства.

Завданнями корпоративного управління є забезпечення певних механізмів внутрішнього та зовнішнього рівнів, а саме:

1) розробка ефективного механізму оцінювання поточного і стратегічного управління, прийняття управлінських рішень і контролю за діяльністю акціонерного товариства публічного та приватного типів – реалізація внутрішнього рівня;

2) забезпечення однакового й справедливого ставлення як до дрібних, так і до мажоритарних акціонерів, як для вітчизняних, так і іноземних власників цінних паперів і можливості використання ефективних засобів захисту у разі порушення їх прав – реалізація внутрішнього рівня;

3) нівелювання конфлікту інтересів між різними учасниками корпоративного управління (акціонерами, менеджерами, працівниками, клієнтами, партнерами і постачальниками акціонерного товариства публічного та приватного типів, держави й громадськості) – реалізація зовнішнього рівня.

Одне із головних завдань корпоративного управління уособлюється у вигляді нагляду та контролю за виконанням роботи управлінського персоналу в умовах, коли функції управління і володіння корпорацією знаходяться у суперечності одна з іншої через значну «розмитість» акціонерного капіталу.

Ефективне корпоративне управління є головною передумовою для залучення інвесторів в діяльність підприємства, що забезпечить його життєдіяльність в довгостроковій перспективі завдяки росту вартості капіталу та ефективному його використанню. Крім потенційної співпраці інвесторів та менеджерів підприємства, корпоративне управління розглядає можливість плідної співпраці із споживачами, кредиторами, органами влади, фінансовими посередниками, суспільними організаціями, що є учасниками корпоративних відносин з певною зацікавленістю в результатах діяльності корпорації на умовах законності.

Таким чином, сутністю корпоративного управління є налагодження відносин між учасниками корпоративних відносин, рівноваги впливу та балансу інтересів між цими учасниками для забезпечення ефективної діяльності корпорації. З цього боку корпоративне управління як система представлено на рис. 1. Досить важливими складовими в наведеній системі є корпоративна ідеологія та корпоративна культура.

Корпоративна ідеологія – це зазвичай принципи життєдіяльності підприємства, які поділяють всі або більшість її співробітників [16]. Ідеологія включає в себе такі складові:

- бренд компанії (фірма – найкраща в галузі або найбільш перспективна; важливо, щоб самі співробітники в це вірили);
- бізнес компанії значущий для суспільства;
- люди, що працюють у організації, професійні та унікальні фахівці;
- роботодавець піклується і цінує своїх співробітників;

– у компанії є конкуренти, з якими потрібно боротися;

– працівники – одна згуртована команда і т. ін.

На підприємствах з розвинутою корпоративною ідеологією працівники можуть працювати за ідею, ставлячи матеріальну складову на друге місце.

Корпоративна культура – сукупність моделей поведінки, які придбані організацією в процесі адаптації до зовнішнього середовища і внутрішньої інтеграції, які показали свою ефективність і поділюваних більшістю членів організації [17]. Компонентами корпоративної культури є:

- прийнята система лідерства;
- стилі дозволу конфліктів;
- діюча система комунікації;
- ставище індивіда в організації;
- особливості гендерних та міжнаціональних взаємин;
- прийнята символіка: гасла, організаційні табу, ритуали.

Висновки і пропозиції. В залежності від стадії управління виділяють такі функції корпоративного управління: планування, організації, координації, контролю, мотивації, регулювання, цілеспрямованості:

1) планування – функція виконується на етапі створення акціонерного товариства та формування зареєстрованого капіталу: визначаються засновники і їх кількість, затверджується форма акціонерного товариства в залежності від кількості учасників (приватне або публічне) або інший вид підприємства, розробляється місія корпорації, створюється Наглядова рада (якщо це необхідно по Закону України [18, ст. 51]);

2) організація – проявляється в момент розробки та прийнятті стартових та внутрішньокорпоративних документів, в формуванні оптимальної контролюючої управлінської структури;

3) координація та регулювання – виконується при погодженні стартових та установчих документів підприємства з діючою вітчизняною законодавчою базою, під час встановлення взаємовідносин з постачальниками, посередниками та споживачами;

4) контролю – встановлення взаємозв'язку стартових (установчих) та внутрішньокорпоративних документів згідно до закону, формуванні реального контрольного пакета цінних паперів та узгодженості дій їх власників при голосуванні, встановлення стандартів діяльності корпорації, зіставлення фактичних та планових результатів, коригування діяльності у відповідь на зміни у зовнішньому середовищі;

5) мотивації – проявляється в результаті реалізації дивідендної політики, що затверджено статутними документами, матеріальному і нематеріальному стимулюванні управлінських органів і менеджерів, які залучені в процес корпоративного управління.

Корпоративне управління можна розглядати і як процес: як «закономірну, послідовну зміну явища, його перехід в інше явище» [13], тобто ефективно здійснювати управління всіма складовими системи. Оцінка якості кожного елементу представленої системи є предметом наших подальших досліджень.

Список літератури:

1. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
2. Переваги та недоліки організаційно-правових форм товариств в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://jurliga.ligazakon.ua/news/2014/4/23/109462.htm>.
3. Корпорація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Корпорація>.
4. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия / И. Ансофф. – СПб.: «Питер Ком», 1999. – 416 с.
5. Berle A. A., Means Gardiner C. The Modern Corporation and Private Property. New York, 1932 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.megabook.ru/Article.asp?AID=615450>.
6. Ван Хорн Дж. К. Основы управления финансами / Дж. К. Ван Хорн; пер. с англ. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 800 с.
7. Клейнер Г.Б. Развитие теории экономических систем и ее применение в корпоративном и стратегическом управлении / Г.Б. Клейнер. – М.: ЦЭМИ РАН, 2010. – 43 с.
8. Макконнелл К.Р. Экономикс: принципы, проблемы и политика / К.Р. Макконнелл, С. Л. Брю; пер. с англ. – М.: ИНФРА-М, 2003. – XXXVI. – 972 с.
9. Нікбахт Е. Фінанси / Е. Нікбахт, А. Гропеллі. – К.: Основи, 1993. – 436 с.
10. Росс С. Основы корпоративных финансов [С. Росс, Р. Вестерфилд, Б. Джордан]. – М.: Лаборатория базовых знаний, 2000. – 720 с.
11. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
12. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні : Закон України від 30.10.1996 р. № 448/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/448/96-вр>.
13. Философский словарь / Под ред. И.Т. Фролова; 5-е изд., – М.: Политиздат, 1986. – 590 с.
14. Гриньова В.М. Організаційно-економічні основи формування системи корпоративного управління в Україні: [монографія] / В.М. Гриньова, О.С. Попов. – Х.: Вид. ХДЕУ, 2003. – 324 с.
15. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 14.05.1992 р. № 2343-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>.
16. Корпоративная идеология [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://planetahr.ru/publication/3860>.
17. Корпоративная культура [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.wikipedia.org/wiki/>.
18. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 р. № 514-VI (поточна редакція від 31.01.2015 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/514-17>.

Калинина О. Н.**Зиброва Е. В.**

Национальный аэрокосмический университет имени Н. Е. Жуковского
«Харьковский авиационный институт»

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ**Резюме**

Исследованы теоретические вопросы о сущности «корпорация» на базе точек зрения зарубежных и отечественных ученых-экономистов. Представлено свое отношение к этому понятию. Приведена сущность трактовки определения «корпоративное управление», рассмотренная с точки зрения системы с детализацией основных составляющих этой системы.

Ключевые слова: корпорация, предприятие, корпоративное управление, система.

Kalinina O. N.**Zibrova E. V.**

National aerospace University them. N. E. Zhukovsky
«Kharkiv Aviation Institute»

THEORETICAL BASICS OF CORPORATE GOVERNANCE**Summary**

Theoretical questions about the nature of «the Corporation» on the basis of the points of view of foreign and domestic scientists and economists. Presents his attitude to the concept. Given the nature of the interpretation of the definition of «corporate governance» and is considered from the point of view of the system with details of the main components of this system.

Keywords: corporation, company, corporate management, system.